

Šiomet valstybinio matematikos egzamino neišlaikius rekordiniam skaičiui abiturientų pagaliau turėtume pripažinti, kad ne vien jie ar švietimo sistema, o mes visi kaip šalis išgyvename matematikos krizę. Matematika yra fundamentalus mokslas. Idealiu atveju jo žinios turėtų tapti ne sprintu iki įrašo diplomo priede, o viso gyvenimo maratonu ir pakankamų funkcinių įgūdžių susiformavimu, gebant pritaikyti juos praktinėse gyvenimiškose situacijose.

Šiandien turime faktą, kad Lietuvoje vienas iš trijų abiturientų neišveikė dar pirmojo laiptelio. Liūdna, apmaudu ir gaila tų jaunų žmonių, kurie dėl to turės iš esmės persvarstyti ir tikriausiai radikaliai keisti savo tolesnio išsilavinimo bei gyvenimo planus. Bet matematikos dėstymo kokybės, jos suvokimo ir, galiausiai, praktinio pritaikymo iššūkiai nėra būdingi tik Lietuvai.

Didžioji Britanija dar 2014 metais paskelbė, kad išgyvena matematikos krizę paaiškėjus, jog net keturi iš penkių suaugusiųjų turi žemus funkcinius matematikos įgūdžius. Atitinkamai žemas funkcinio raštingumo lygis buvo nustatytas mažiau nei pusei šios šalies suaugusiųjų, todėl akivaizdu, kad problemų su matematika kyla žymiai daugiau.

Nerimo signalų apstu ir Lietuvoje, tačiau iki šiol jie labai ir nerūpėjo kaip visuma. Finansinis mūsų šalies gyventojų raštingumas yra iš esmės kuklus, nemaža dalis žmonių gyvena nuo algos iki algos ir netgi didesnės pajamos jiems nepadedą susikurti visiškos finansinės nepriklausomybės, nekalbant apie tvaraus finansinio elgesio ir taupymo reikšmės suvokimą. Vėliau peršokama į pensinį amžių su kuklia pensija ir finansiniai iššūkiai tęsiasi toliau – užburtas ratas.

Kaip nutiko, kad matematika, kurios net dvi sritys – aritmetika ir geometrija – senovės Graikijoje buvo laikomos dviem iš septynių laisvųjų menų, atsidūrė tokioje nepavydėtinoje situacijoje šių dienų pasaulyje, neaplenkiant ir mūsų Lietuvos?

Gerų motyvuotų specialistų trūkumas mokant matematikos problemų sukuria dar mokykloje, nes matematika prisideda net ir prie (ne)kokybiško socialinių mokslų disciplinų, muzikos ar meno suvokimo. Tik pažymiui „iškalus“ matematikos teoriją vėliau nesugebama žinių taikyti praktiškai. Galiausiai turime masę žmonių, kurių finansinius įgūdžius galima pavadinti nebent baziniais ir nuo pagrindų jiems turime aiškinti vieno ar kito sprendimo pasekmes. Sutikime, kad tai nedidina jų finansinio saugumo ir pasitikėjimo savimi jausmo, o kai kuriais atvejais dar ir sukuria erdvę manipuliacijoms.

Ko intis, kaip keisti matematikos mokymo programą ir kaip sujungti žinias su jų praktiniu pritaikymu, nuspręs specialistai. Norėtusi palinkėti, kad tai būtų padaryta kuo greičiau ir vertinant ne tik šiemet matematikos egzaminą išlaikiusių (67,61 proc.) bei jo neišlaikiusių (32,39 proc.) santykį, bet ir bendras nedžiuginančias tendencijas jau tarp suaugusių gyventojų.

Tai, kad mūsų santykis su matematika pasidarė labai specifinis, bene pirmoji praėjusio amžiaus viduryje prabilo su jaunimu dirbusi matematikė sesuo Mary Fides Gough. Būtent ji pasiūlė terminą matemafobija (angl. *mathemaphobia*), kuris reiškia nerimą dėl matematikos, jos baimę, nepasitikėjimą savo gebėjimais. Neįtikėtina, bet jau 70 metų šį fenomeną tiriantys mokslininkai ne kartą patvirtino jo universalumą. Matematikos fobija būdinga įvairioms šalims, įvairaus amžiaus žmonėms, tarp kurių atsiduria ir besiruošiantieji egzaminams, ir tie, kuriems matematikos žinių prisireikia kasdieninio gyvenimo reikaluose.

Neįtikėtina, kad taip reaguojame į vieną universaliausių ir reikalingiausių gyvenime dalykų, nes net vadinamoji auksinė proporcija, panaudota garsiausiuose, milijonus žmonių žavinčiuose meno šedevruose, yra skaičius – 1,618.

Jaunimo pamėgta grupė „KaYra“ vienoje savo dainų taikliai klausia – kaip suprast tave, matematika? Ir aš užbaigsiu klausimu – ar dar ne pats laikas susigrąžinti matematiką į savo gyvenimą ir skirti jai deramą vietą jame? Pirmiausiai pasirūpinti tvirtais ir kokybiškais šios disciplinos pagrindais nuo pat darželio ir tęsti juos mokantis visą gyvenimą bei taikant praktiškai – tiek priimant finansinius sprendimus, tiek gėrintis meno šedevrais.

